॥ तैत्तिरीय संहिता ॥

॥ चतुर्थः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां द्वितीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः ॥

देवा मनुष्याः पितरस्तेऽन्यत आसन्नसुरा रक्षाꣳसि पिशाचास्तेऽन्यतस्तेषां देवानामुत यदल्पं लोहितमकुर्वन्तद्रक्षाꣳसि रात्रीभिरसुभ्नन्तान्थ्सुब्धान्मृतानभि व्यौच्छत्ते देवा अविदुर्यो वै नोऽयं म्रियते रक्षाꣳसि वा इमं घ्नन्तीति ते रक्षाꣳस्युपामन्त्रयन्त तान्यब्रुवन्वरं वृणामहै य- (१)

दसुराञ्जयाम तन्नः सहासदिति ततो वै देवा असुरानजयन्तेऽसुराञ्जित्वा रक्षाꣳस्यपानुदन्त तानि रक्षाꣳस्यनृतमकुर्तेति समन्तं देवान्पर्यविशन्ते देवा अग्नावनाथन्त तेऽग्नये प्रवते पुरोडाशमष्टाकपालं निरवपन्नग्नये विबाधवतेऽग्नये प्रतीकवते यदग्नये प्रवते निरवपन् यान्येव पुरस्ताद्रक्षाꣳस्या- (२)

सन्तानि तेन प्राणुदन्त यदग्नये विबाधवते यान्येवाभितो रक्षाꣳस्यासन्तानि तेन व्यबाधन्त यदग्नये प्रतीकवते यान्येव पश्चाद्रक्षाꣳस्यासन्तानि तेनापानुदन्त ततो देवा अभवन्परासुरा यो भ्रातृव्यवान्थ्स्याथ्स स्पर्धमान एतयेष्ट्या यजेताग्नये प्रवते पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपेदग्नये विबाधवते- (३)

ऽग्नये प्रतीकवते यदग्नये प्रवते निर्वपति य एवास्मा-च्छ्रेयान्भ्रातृव्यस्तं तेन प्र णुदते यदग्नये विबाधवते य एवैनेन सदृङ्ङं तेन वि बाधते यदग्नये प्रतीकवते य एवास्मात्पापीयान्तं तेनाप नुदते प्र श्रेयाꣳसं भ्रातृव्यं नुदतेऽति सदृशं क्रामति नैनं पापीयानाप्नोति य एवं विद्वानेतयेष्ट्या यजते॥ (४)

वृणामहै यत्पुरस्ताद्रक्षाꣳसि वपेदग्नये विबाधवत एवं चत्वारिं च॥ [१]

देवासुराः संयत्ता आसन्ते देवा अब्रुवन् यो नो वीर्यावत्तमस्तमनु समारभामहा इति त इन्द्रमब्रुवन्त्वं वै नो वीर्यावत्तमोऽसि त्वामनु समारभामहा इति सोऽब्रवीत्तिस्रो म इमास्तनुवो वीर्यावतीस्ताः प्रीणीताथासुरानभि भविष्यथेति ता वै ब्रूहीत्यब्रुवन्नियमꣳहोमुगियं विमृधेयमिन्द्रियावती- (५)

त्यब्रवीत्त इन्द्रायाꣳहोमुचे पुरोडाशमेकादशकपालं निरवपन्निन्द्राय वैमृधायेन्द्रायेन्द्रियावते यदिन्द्रायाꣳहोमुचे निरवपन्नꣳहस एव तेनामुच्यन्त यदिन्द्राय वैमृधाय मृध एव तेनापाघ्नत यदिन्द्रायेन्द्रियावत इन्द्रियमेव तेनाऽऽत्मन्नदधत त्रयस्त्रिꣳशत्कपालं पुरोडाशं निरवपन्त्रयस्त्रिꣳशद्वै देवतास्ता इन्द्र आत्मन्ननु समारम्भयत भूत्यै (६)

तां वाव देवा विजितिमुत्तमामसुरैर्व्यजयन्त यो भ्रातृव्यवान्थ्स्याथ्स स्पर्धमान एतयेष्ट्या यजेतेन्द्रायाꣳहोमुचे

पुरोडाशमेकादशकपालं निर्वपेदिन्द्राय वैमृधायेन्द्रायेन्द्रियावते-ऽꣳहसा वा एष गृहीतो यस्माच्छ्रेयान्भ्रातृव्यो यदिन्द्रायाꣳहोमुचे निर्वपत्यꣳहस एव तेन मुच्यते मृधा वा एषोऽभिषण्णो यस्माथ्समानेष्वन्यः श्रेयानुता - (७)

ऽभ्रातृव्यो यदिन्द्राय वैमृधाय मृध एव तेनाप हते यदिन्द्रायेन्द्रियावत इन्द्रियमेव तेनाऽऽत्मन्धत्ते त्रयस्त्रिꣳशत्कपालं पुरोडाशं निर्वपति त्रयस्त्रिꣳशद्वै देवतास्ता एव यजमान आत्मन्नन् समारम्भयते भूत्यै सा वा एषा विजितिर्नामेष्टिर्य एवं विद्वानेतयेष्ट्या यजत उत्तमामेव विजितिं भ्रातृव्येण वि जयते॥ (८)

इन्द्रियावती भूत्यां उतैकान्नपञ्चाशच्च॥ [२]

देवासुराः संयत्ता आसन्तेषां गायत्र्योजो बलमिन्द्रियं वीर्यं प्रजां पशून्थ्सङ्गृह्यादायापक्रम्यातिष्ठत्तेऽमन्यन्त यतरान् वा इयमुपावथ्स्यति त इदं भविष्यन्तीति तां व्यह्वयन्त विश्वकर्मन्निति देवा दाभीत्यसुराः सा नान्यतराꣳश्च नोपावर्तत ते देवा एतद्यजुरपश्यन्नोजोऽसि सहोऽसि बलमसि (९)

भ्राजोऽसि देवानां धाम नामासि विश्वमसि विश्वायुः सर्वमसि सर्वायुरभिभूरिति वाव देवा असुराणामोजो बलमिन्द्रियं वीर्यं प्रजां पशूनवृञ्जत यद्गायत्र्यपक्रम्यातिष्ठत्तस्मादेतां गायत्रीतीष्टिमाहुः

संवथ्स॒रो वै गा॑य॒त्री स॑वथ्स॒रो वै तद॑प॒क्रम्या॑तिष्ठ॒द्यदे॒तया॑ दे॒वा असु॑राणा॒मोजो॒ बल॑मिन्द्रि॒यं वी॒र्यं॑ (१०)

प्र॒जां प॒शूनवृ॑ञ्जत॒ तस्मा॑दे॒ताꣳ स॑व॒र्ग इतीष्टि॑माहु॒र्यो भ्रातृ॑व्यवा॒न्थ्स्याथ्स स्पर्ध॑मान ए॒तयेष्ट्या॑ यजेता॒ग्नये॑ संव॒र्गाय॑ पुरो॒डाश॑म॒ष्टाक॑पालं॒ निर्व॑पे॒त्तꣳ शृ॒तमास॑न्नमे॒तेन॒ यजु॑षा॒ऽभि मृ॑शे॒दोज॑ ए॒व बल॑मिन्द्रि॒यं वी॒र्यं॑ प्र॒जां प॒शून्भ्रातृ॑व्यस्य वृङ्क्ते॒ भव॑त्या॒त्मना॒ परा॑स्य॒ भ्रातृ॑व्यो भवति॥ (११)

बल॑मस्ये॒तया॑ दे॒वा असु॑राणा॒मोजो॒ बल॑मिन्द्रि॒यं वी॒र्यं॑ पञ्च॑चत्वारिꣳशच्च॥ [३]

प्र॒जाप॑तिः प्र॒जा अ॑सृजत॒ ता अ॑स्माथ्सृ॒ष्टाः परा॑चीराय॒न्ता यत्राव॑स॒न्तत॑ो ग॒र्मुदु॑दति॒ष्ठत्ता बृह॒स्पति॑श्चा॒न्ववै॑ता॒ꣳ सो॑ऽब्रवी॒द्बृह॒स्पति॑र॒नया॑ त्वा॒ प्र ति॑ष्ठा॒न्यथ॑ त्वा प्र॒जा उ॒पाव॑थ्स्य॒न्तीति॒ तं प्राति॑ष्ठत्तत॒ो वै प्र॒जाप॑तिं प्र॒जा उ॒पाव॑र्तन्त॒ यः प्र॒जाका॑मः॒ स्यात्तस्मा॑ ए॒तं प्रा॑जाप॒त्यं गा॑र्मु॒तं च॒रुं निर्व॑पेत्प्र॒जाप॑ति- (१२)

मे॒व स्वेन॑ भाग॒धेये॒नोप॑ धावति॒ स ए॒वास्मै॑ प्र॒जां प्र ज॑नयति प्र॒जाप॑तिः प॒शून॑सृजत॒ ते॑ऽस्माथ्सृ॒ष्टाः परा॑श्च आय॒न्ते यत्राव॑स॒न्तत॑ो ग॒र्मुदु॑दति॒ष्ठत्तान्पू॒षा चा॒न्ववै॑ता॒ꣳ सो॑ऽब्रवीत्पू॒षाऽनया॑ मा॒ प्र ति॒ष्ठाथ॑ त्वा प॒शव॑ उ॒पाव॑थ्स्य॒न्तीति॒ मां प्र ति॒ष्ठेति॒ सोमो॑ऽब्रवी॒न्मम॒ वा - (१३)

अ॑कृष्टप॒च्यमित्यु॒भौ वां॒ प्र ति॑ष्ठा॒नीत्य॑ब्रवी॒त्तौ प्राति॑ष्ठ॒त्ततो॒ वै प्र॒जाप॑तिं प॒शव॑ उ॒पाव॑र्तन्त॒ यः प॒शुका॑मः॒ स्यात्तस्मा॑ ए॒तꣳ सो॑मापौ॒ष्णं गा॑मु॒तं च॒रुं निर्व॑पेथ्सोमापू॒षणा॑वे॒व स्वेन॑ भाग॒धेये॒नोप॑ धावति॒ तावे॒वास्मै॑ प॒शून्प्र ज॑नयतः॒ सोमो॒ वै रे॑तो॒धाः पू॒षा प॑शू॒नां प्र॑जनयि॒ता सोम॑ ए॒वास्मै॒ रेतो॒ दधा॑ति पू॒षा प॒शून्प्र ज॑नयति॥ (१४)

व॒पे॒त्प्र॒जाप॑तिं॒ वै दधा॑ति पू॒षा त्रीणि॑ च॥ [४]

अग्ने॒ गोभि॑र्न॒ आ ग॒हीन्द्रो॑ पुष्ट्या ज॒ुषस्व नः। इन्द्रो॑ ध॒र्ता गृ॒हेषु॑ नः॥ स॒वि॒ता यः स॑ह॒स्रियः॒ स नो॑ गृ॒हेषु॑ रारणत्। आ पू॒षा ए॒त्वा वसु॑॥ धा॒ता द॑दातु नो र॒यिमीशा॑नो॒ जग॑त॒स्पतिः॑। स नः॑ पू॒र्णेन॑ वावनत्॥ त्वष्टा॒ यो वृ॑ष॒भो वृषा॒ स नो॑ गृ॒हेषु॑ रारणत्। स॒हस्रे॑णा॒युते॑न च॥ येन॑ दे॒वा अ॒मृत॑ (१५)

दी॒र्घꣳ श्रवो॑ दि॒व्यैर॑यन्त। राय॑स्पोष॒ त्वम॒स्मभ्यं॒ गवां॑ कु॒ल्मिं जी॒वस॒ आ यु॑वस्व। अ॒ग्निर्गृ॒हप॑तिः॒ सोमो॑ विश्व॒विनः॑ सवि॒ता सु॑मे॒धाः स्वाहा॑। अग्ने॑ गृहपते॒ यस्ते॒ घृत्यो॑ भा॒गस्तेन॒ सह॒ ओज॑ आ॒क्रम॑माणाय धेहि॒ श्रैष्ठ्या॑त्प॒थो मा यो॑षं मू॒र्धा भू॑यास॒ꣳ स्वाहा॑॥ (१६)

अ॒मृत॑म॒ष्टात्रिꣳशच्च॥ [५]

चित्रया यजेत पशुकाम इयं वै चित्रा यद्वा अस्यां विश्वं भूतमधि प्रजायते तेनेयं चित्रा य एवं विद्वाꣳश्चित्रया पशुकामो यजते प्र प्रजया पशुभिर्मिथुनैर्जायते प्रैवाऽऽग्नेयेन वापयति रेतः सौम्येन दधाति रेत एव हितं त्वष्टा रूपाणि वि करोति सारस्वतौ भवत एतद्वै दैव्यं मिथुनं दैव्यमेवास्मै (१७)

मिथुनं मध्यतो दधाति पुष्ट्यै प्रजननाय सिनीवाल्यै चरुर्भवति वाग्वै सिनीवाली पुष्टिः खलु वै वाक्पुष्टिमेव वाचमुपैत्येन्द्र उत्तमो भवति तेनैव तन्मिथुनꣳ सप्तैतानि हवीꣳषि भवन्ति सप्त ग्राम्याः पशवः सप्तारण्याः सप्त छन्दाꣳस्युभयस्यावरुद्ध्या अथैता आहुतीर्जुहोत्येते वै देवाः पुष्टिपतयस्त एवास्मिन्पुष्टिं दधति पुष्यति प्रजया पशुभिरथो यदेता आहुतीर्जुहोति प्रतिष्ठित्यै॥ (१८)

अस्मै त एव द्वादश च॥ [६]

मारुतमसि मरुतामोजोऽपां धारां भिन्द्धि रमयत मरुतः श्येनमायिनं मनोजवसं वृषणꣳ सुवृक्तिम्। येन शर्ध उग्रमवसृष्टमेति तदश्विना परि धत्तꣳ स्वस्ति। पुरोवातो वर्षञ्जिन्वरावृथस्वाहा वातावद्वर्षन्नुग्ररावृथस्वाहा स्तनयन्वर्षन्भीमरावृथस्वाहाऽनशन्यवस्फूर्जन्दिद्युद्वर्षन्त्वेषरा-वृथस्वाहाऽतिरात्रं वर्षन्पूर्तिरावृथ- (१९)

स्वाहा॑ ब॒हु हा॒यम॑वृषा॒दिति॑ श्रु॒तरा॒वृथ्स्वाहा॒ऽऽतप॑ति॒ वर्ष॑न्वि॒राडा॒वृथ्स्वाहा॑व॒स्फूर्ज॑न्दि॒द्युद्वर्ष॑न्भू॒तरा॒वृथ्स्वाहा॒ मान्दा॒ वाशाः॒ शुन्ध्यू॒रजि॑राः। ज्योति॑ष्मती॒स्तम॑स्वरी॒रुन्द॑ती॒ः सुफे॑नाः। मित्र॑भृतः॒ क्षत्र॑भृतः॒ सुरा॑ष्ट्रा इ॒ह मा॑ऽवत। वृष्णो॒ अश्व॑स्य स॒न्दान॑मसि॒ वृष्ट्यै॒ त्वोप॑ नह्यामि॥ (२०)

पू॒र्तिरा॒वृद्विच॑त्वारिꣳशच्च॥ [७]

देवा॑ वसव्या॒ अग्ने॑ सोम सूर्य। देवाः॑ शर्मण्या॒ मित्रा॑वरुणार्यमन्न्। देवाः॑ सपीत॒योऽपां॑ नपादाशुहेमन्न्। उ॒द्नो द॑त्तोऽद॒धिं भि॑न्त दि॒वः प॒र्जन्या॑द॒न्तरि॑क्षात्पृथि॒व्यास्ततो॑ नो॒ वृष्ट्या॑ऽवत। दिवा॑ चि॒त्तमः॑ कृण्वन्ति प॒र्जन्ये॑नोदवा॒हेन॑। पृ॒थि॒वीं यद्व्यु॒न्दन्ति॑। आ यं नरः॑ सु॒दान॑वो ददा॒शुषे॑ दि॒वः कोश॒मचु॑च्यवुः। वि प॒र्जन्याः॑ सृजन्ति॒ रोद॑सी॒ अनु॒ धन्व॑ना यन्ति (२१)

वृ॒ष्टयः॑। उदी॑रयथा मरुतः समुद्र॒तो यू॒यं वृ॒ष्टिं व॑र्षयथा पुरीषिणः। न वो॑ दस्रा॒ उप॑ दस्यन्ति धे॒नवः॒ शुभं॑ या॒तामनु॒ रथा॑ अवृथ्सत। सृ॒जा वृ॒ष्टिं दि॒व आद्भिः स॑मु॒द्रं पृ॑ण। अ॒ब्जा अ॑सि प्रथम॒जा बल॑मसि समु॒द्रियम्॑। उन्न॑म्भय पृथि॒वीं भि॒न्द्धीदं दि॒व्यं नभः॑। उ॒द्नो दि॒व्यस्य॑ नो दे॒हीशा॑नो॒ वि सृ॑जा॒ दृतिम्॑। ये दे॒वा दि॒विभा॑गा॒ ये॑ऽन्तरि॑क्षभागा॒ ये पृ॑थि॒विभा॑गाः। त इ॒मं य॒ज्ञम॑वन्तु॒

त इ॒दं क्षेत्र॒मा वि॑शन्तु॒ त इ॒दं क्षेत्र॒मनु॒ वि वि॑शन्तु॥ (२२)

य॒न्ति॒ दे॒वा वि॒ꣳशति॒श्च॑॥ [८]

मा॒रु॒तम॑सि म॒रुता॒मोज॒ इति॑ कृ॒ष्णं वासः॑ कृ॒ष्णतू॑षं॒ परि॑ धत्त ए॒तद्वै वृष्ट्यै॑ रू॒पꣳ सरू॑प ए॒व भू॒त्वा प॒र्जन्यं॑ वर्षयति र॒मय॑त मरुतः श्ये॒नमा॒यिन॒मिति॑ पश्चाद्वा॒तं प्रति॑ मीवति पुरोवा॒तमे॒व ज॑नयति व॒र्षस्याव॑रुद्ध्यै वातना॒मानि॑ जुहोति वा॒युर्वै वृष्ट्या॑ ईशे वा॒युमे॒व स्वेन॑ भाग॒धये॒नोप॑ धावति॒ स ए॒वास्मै॑ प॒र्जन्यं॑ वर्षयत्य॒ष्टौ (२३)

जु॑होति॒ चत॑स्रो॒ वै दिश॒श्चत॑स्रोऽवान्तरदि॒शा दि॒ग्भ्य ए॒व वृष्टि॒ꣳ सम्प्र च्या॑वयति कृष्णाजि॒ने सं यौ॑ति ह॒विरे॒वाक॑रन्तर्वे॒दि सं यौ॒त्यव॑रुद्ध्यै॒ यती॑नाम॒द्यमा॑नानाꣳ शी॒र्षाणि॒ परा॑पत॒न्ते ख॒र्जूरा॑ अभव॒न्तेषा॒ꣳ रस॑ ऊ॒र्ध्वोऽप॑तत्तानि॑ क॒रीरा॑ण्यभवन्थ्सौ॒म्यानि॒ वै क॒रीरा॑णि सौ॒म्या खलु॒ वा आहु॑तिर्दि॒वो वृष्टिं॑ च्यावयति॒ यत्क॒रीरा॑णि॒ भव॑न्ति (२४)

सौ॒म्ययै॒वाऽऽहु॑त्या दि॒वो वृष्टि॒मव॑ रुन्धे॒ मधु॑षा॒ सं यौ॑त्य॒पां वा ए॒ष ओष॑धीनाꣳ॒ रसो॒ यन्मध्व॒द्भ्य ए॒वौष॑धीभ्यो वर्ष॒त्यथो॑ अ॒द्भ्य ए॒वौष॑धीभ्यो॒ वृष्टिं॒ नि न॑यति॒ मान्दा॒ वाशा॒ इति॒ सं यौ॑ति नाम॒धेयै॑रे॒वैना॒ अच्छै॒त्यथो॒ यथा॑ ब्रू॒यादसा॒वेहीत्ये॒वमे॒वैना॑ नाम॒धेयै॒रा (२५)

च्यावयति वृष्णो अश्वस्य सदानमसि वृष्ट्यै त्वोप नह्यामीत्याह वृषा वा अश्वो वृषा पर्जन्यः कृष्ण इव खलु वै भूत्वा वर्षति रूपेणैवन्ँ समर्धयति वर्षस्यावरुद्ध्यै॥ (२६)

अष्टौ भवन्ति नामधेयैरेकान्नत्रिꣳशच्च॥ [९]

देवा वसव्या देवाः शर्मण्या देवाः सपीतय इत्या बध्नाति देवताभिरेवान्वहं वृष्टिमिच्छति यदि वर्षेत्तावत्येव होतव्यं यदि न वर्षेच्छ्वो भूते हविर्निर्वपेदहोरात्रे वै मित्रावरुणावहोरात्राभ्यां खलु वै पर्जन्यो वर्षति नक्तं वा हि दिवा वा वर्षति मित्रावरुणावेव स्वेन भागधेयेनोप धावति तावेवास्मा - (२७)

अहोरात्राभ्यां पर्जन्यं वर्षयतोऽग्नये धामच्छदे पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपेन्मारुतꣳ सप्तकपालꣳ सौर्यमेककपालमग्निर्वा इतो वृष्टिमुदीरयति मरुतः सृष्टा नयन्ति यदा खलु वा असावादित्यो न्यङ्रश्मिभिः पर्यावर्ततेऽथ वर्षति धामच्छदिव खलु वै भूत्वा वर्षत्येता वै देवता वृष्ट्या ईशते ता एव स्वेन भागधेयेनोप धावति ताः (२८)

एवास्मै पर्जन्यं वर्षयन्त्युतावर्षिष्यन्वर्षत्येव सृजा वृष्टिं दिव आद्भिः समुद्रं पृणेत्याहेमाश्चैवामूश्चापः समर्धयत्यथो आभिरेवामूरच्छैत्यब्जा असि प्रथमजा बलमसि समुद्रियमित्याह यथायजुरेवैतदुन्नम्भय पृथिवीमिति वर्षाह्वां जुहोत्येषा वा

ओषधीनां वृष्टिवनिस्तयैव वृष्टिमा च्यावयति ये देवा दिविभागा इति कृष्णाजिनमव धूनोतीम एवास्मै लोकाः प्रीता अभीष्टा भवन्ति॥ (२९)

अस्मै धावति ता वा एकविꣳशतिश्च॥ [१०]

सर्वाणि छन्दाꣳस्येतस्यामिष्ट्यामनूच्यानीत्याहुस्त्रिष्टुभो वा एतद्वीर्यं यत्ककुदुष्णिहा जगत्यै यदुष्णिहककुभावन्वाह तेनैव सर्वाणि छन्दाꣳस्यव रुन्धे गायत्री वा एषा यदुष्णिहा यानि चत्वार्यध्यक्षराणि चतुष्पाद एव ते पशवो यथा पुरोडाशे पुरोडाशोऽध्येवमेव तद्यदृच्यध्यक्षराणि यज्ञगत्या (३०)

परिदध्यादन्तं यज्ञं गमयेत्त्रिष्टुभा परि दधातीन्द्रियं वै वीर्यं त्रिष्टुगिन्द्रिय एव वीर्ये यज्ञं प्रति ष्ठापयति नान्तं गमयत्यग्ने त्री ते वाजिना त्री षधस्थेति त्रिवत्या परि दधाति सरूपत्वाय सर्वो वा एष यज्ञो यत्त्रैधातवीयं कामायकामाय प्र युज्यते सर्वेभ्यो हि कामेभ्यो यज्ञः प्रयुज्यते त्रैधातवीयेन यजेताभिचरन्थ्सर्वो वा - (३१)

एष यज्ञो यत्त्रैधातवीयꣳ सर्वेणैवैनं यज्ञेनाभि चरति स्तृणुत एवैनमेतयैव यजेताभिचर्यमाणः सर्वो वा एष यज्ञो यत्त्रैधातवीयꣳ सर्वेणैव यज्ञेन यजते नैनमभिचरन्थ्स्तृणुत एतयैव यजेत सहस्रेण यक्ष्यमाणः प्रजातमेवैनद्ददात्येतयैव यजेत सहस्रेणेजानोऽन्तं वा

एष पशूनां गच्छति (३२)

यः सहस्रेण यजते प्रजापतिः खलु वै पशूनसृजत ताꣳ स्रैधातवीयेनैवासृजत य एवं विद्वाꣳस्रैधातवीयेन पशुकामो यजते यस्मादेव योनेः प्रजापतिः पशूनसृजत तस्मादेवैनान्थ्सृजत उपैनमुत्तरꣳ सहस्रं नमति देवताभ्यो वा एष आ वृश्च्यते यो यक्ष्य इत्युक्त्वा न यजते त्रैधातवीयेन यजेत सर्वो वा एष यज्ञः (३३)

यत्रैधातवीयꣳ सर्वेणैव यज्ञेन यजते न देवताभ्य आ वृश्च्यते द्वादशकपालः पुरोडाशो भवति ते त्रयश्चतुष्कपालास्त्रिः षमृद्धत्वाय त्रयः पुरोडाशा भवन्ति त्रय इमे लोका एषां लोकानामाप्त्या उत्तरउत्तरो ज्यायान्भवत्येवमिव हीमे लोका यवमयो मध्य एतद्वा अन्तरिक्षस्य रूपꣳ समृद्ध्यै सर्वेषामभिगमयन्नव द्यत्यछम्बट्कारꣳ हिरण्यं ददाति तेज एवा- (३४)

व रुन्धे ताप्यं ददाति पशूनेवाव रुन्धे धेनुं ददात्याशिष एवाव रुन्धे साम्नो वा एष वर्णो यद्धिरण्यं यजुषां ताप्यमुक्थामदानां धेनुरेतानेव सर्वान् वर्णानव रुन्धे॥ (३५)

जगत्याऽभिचरन्थ्सर्वो वै गच्छति यज्ञस्तेज एव त्रिꣳशच्च॥ [११]

त्वष्टा हतपुत्रो वीन्द्रꣳ सोममाहरत्तस्मिन्निन्द्र उपहवमैच्छत तं नोपाह्वयत पुत्रं मेऽवधीरिति स यज्ञवेशसं कृत्वा प्रासहा सोममपिबत्तस्य यदत्यशिष्यत तत्त्वष्टाहवनीयमुप

प्रावर्तयथ्स्वाहेन्द्रशत्रुर्वर्धस्वेति स यावदूर्ध्वः परा विध्यति तावति स्वयमेव व्यरमत यदि वा तावत्प्रवणम् (३६)

आसीद्यदि वा तावदध्यग्नेरासीथ्स सम्भवन्नग्नीषोमावभि समभवथ्स इषुमात्रमिषुमात्रं विष्वङ्व्यवर्धत स इमाँल्लोकानवृणोद्य-दिमाँल्लोकानवृणोत्तद्वृत्रस्य वृत्रत्वं तस्मादिन्द्रोऽबिभेदपि त्वष्टा तस्मै त्वष्टा वज्रमसिञ्चत्तपो वै स वज्र आसीत्तमुद्यन्तुं नाशक्नोदथ वै तर्हि विष्णु- (३७)

रन्या देवतासीथ्सोऽब्रवीद्विष्णवेहीदमा हरिष्यावो येनायमिदमिति स विष्णुस्त्रेधात्मानं वि न्यधत्त पृथिव्यां तृतीयमन्तरिक्षे तृतीयं दिवि तृतीयमभिपर्यावर्ताद्यबिभेद्यत्पृथिव्यां तृतीयमासीत्तेनेन्द्रो वज्रमुदयच्छद्विष्ण्वनुस्थितः सोऽब्रवीन्मा मे प्र हारस्ति वा इदं (३८)

मयि वीर्यं तत्ते प्र दास्यामीति तदस्मै प्रायच्छत्तत्प्रत्यगृह्णादधा मेति तद्विष्णवेति प्रायच्छत्तद्विष्णुः प्रत्यगृह्णादस्मास्विन्द्र इन्द्रियं दधात्विति यदन्तरिक्षे तृतीयमासीत्तेनेन्द्रो वज्रमुदयच्छद्विष्ण्वनुस्थितः सोऽब्रवीन्मा मे प्र हारस्ति वा इदं (३९)

मयि वीर्यं तत्ते प्र दास्यामीति तदस्मै प्रायच्छत् तत्प्रत्यगृह्णाद् द्विर्माधा इति तद्विष्णवेति प्रायच्छत्तद्विष्णुः प्रत्यगृह्णादस्मास्विन्द्र इन्द्रियं दधात्विति यद्दिवि तृतीयमासीत्तेनेन्द्रो

वज्रमुदयच्छद्विष्णवनुस्थितः सोऽब्रवीन्मा मे प्र हार्येनाह- (४०)

मिदमस्मि तत्ते प्र दास्यामीति त्वी (३) इत्यब्रवीथ्सन्धान्तु सं दधावहै त्वामेव प्र विशानीति यन्मां प्रविशेः किं मा भुञ्ज्या इत्यब्रवीत् त्वामेवेन्धीय तव भोगाय त्वां प्र विशेयमित्यब्रवीत्तं वृत्रः प्राविशदुदरं वै वृत्रः क्षुत्खलु वै मनुष्यस्य भ्रातृव्यो य - (४१)

एवं वेद हन्ति क्षुधं भ्रातृव्यं तदस्मै प्रायच्छत्तत्प्रत्यगृह्णात् त्रिर्माधा इति तद्विष्णवेति प्रायच्छत्तद्विष्णुः प्रत्यगृह्णादस्मास्विन्द्र इन्द्रियं दधात्विति यत् त्रिः प्रायच्छत् त्रिः प्रत्यगृह्णात्तत् त्रिधातोस्त्रिधातुत्वं यद्विष्णुरन्वतिष्ठत विष्णवेति प्रायच्छत्तस्मादैन्द्रावैष्ण हविर्भवति यद्वा इदं किं च तदस्मै तत्प्रायच्छदृचः सामानि यजूꣳषि सहस्रं वा अस्मै तत्प्रायच्छत्तस्मात्थ्सहस्रदक्षिणम्॥ (४२)

प्रवणं विष्णुर्वा इदमिदमहं यो भवत्येकंविꣳशतिश्च॥ [१२]

देवा वै राजन्याज्ज्ञायमानादबिभयुस्तमन्तरेव सन्तं दाम्नापौम्भन्थ्स वा एषोऽपोब्धो जायते यद्राजन्यो यद्वा एषोऽनपोब्धो जायेत वृत्रान्म्नꣳश्चरेद्यं कामयेत राजन्यमनपोब्धो जायेत वृत्रान्म्नꣳश्चरेदिति तस्मा एतमैन्द्राबार्हस्पत्यं चरुं निर्वपेदैन्द्रो वै राजन्यो ब्रह्म बृहस्पतिर्ब्रह्मणैवैनं दाम्नोऽपोम्भनान्मुञ्चति हिरण्मयं दाम दक्षिणा साक्षादेवैनं दाम्नोऽपोम्भनान्मुञ्चति॥ (४३)

एनं द्वादश च॥ [१३]

नवो॑नवो भवति॒ जाय॑मा॒नोऽह्नां॑ के॒तुरु॒षसा॑मे॒त्यग्रे॑। भा॒गं दे॒वेभ्यो॒ वि द॑धात्या॒यन्प्र च॒न्द्रमा॑स्तिरति दी॒र्घमायुः॑। यमा॑दि॒त्या अ॒ꣳशुमा॑प्याययं॒न्ति॒ यमक्षि॑त॒मक्षि॑तयः॒ पिब॑न्ति। तेन॑ नो॒ राजा॒ वरु॑णो॒ बृह॒स्पति॒रा प्या॑यय॒न्तु भुव॑नस्य गो॒पाः। प्राच्यां॑ दि॒शि त्वमि॑न्द्रासि॒ राजो॒तोदी॑च्यां वृत्रहन्वृत्र॒हाऽसि॑। यत्र॒ यन्ति॑ स्रो॒त्यास्त- (४४)

ज्ञि॒तं ते॑ दक्षिण॒तो वृ॑ष॒भ ए॑धि॒ हव्यः॑। इन्द्रो॑ जयाति॒ न परा॑ जयाता अधिरा॒जो राज॑सु राजयाति। विश्वा॒ हि भू॒याः पृत॑ना अभि॒ष्टीरु॑प॒सद्यो॑ नम॒स्यो॑ यथास॑त्। अ॒स्येदे॒व प्र रि॑रिचे महि॒त्वं दि॒वः पृ॑थि॒व्याः पर्य॒न्तरि॑क्षात्। स्व॒राडिन्द्रो॒ दम॒ आ वि॒श्वगू॑र्तः स्व॒रिरम॑त्रो ववक्षे॒ रणा॑य। अ॒भि त्वा॑ शूर नोनु॒मोऽदु॑ग्धा इव धे॒नवः॑। ईशा॑न- (४५)

म॒स्य जग॑तः सुव॒र्दृश॒मीशा॑नमिन्द्र त॒स्थुषः॑। त्वामिद्धि हवा॑महे सा॒ता वाज॑स्य का॒रवः॑। त्वां वृ॒त्रेष्वि॑न्द्र॒ सत्प॑तिं॒ नर॒स्त्वां काष्ठा॒स्वर्व॑तः। यद्याव॑ इन्द्र ते श॒तꣳ श॒तं भूमी॑रु॒त स्युः॑। न त्वा॑ वज्रिन्थ्स॒हस्र॒ꣳ सूर्या॒ अनु॒ न जा॒तम॑ष्ट॒ रोद॑सी। पिबा॒ सोम॑मिन्द्र॒ मन्द॑तु त्वा॒ यं ते॑ सु॒षाव॑ हर्य॒श्वाद्रिः॑। (४६)

सो॒तुर्बा॒हुभ्या॒ꣳ सुय॑तो॒ नार्वा॑। रे॒वती॑र्नः सध॒माद॒ इन्द्रे॑ सन्तु तु॒विवा॑जाः। क्षु॒मन्तो॒ याभि॒र्मदे॑म। उद॑ग्ने॒ शुच॑य॒स्तव॒ वि ज्योति॒षोदु॒

त्यं जा॒तवे॑दसꣳ स॒प्त त्वा॑ ह॒रितो॒ रथे॒ वह॑न्ति देव सूर्य। शो॒चिष्के॑शं विचक्षण। चि॒त्रं दे॒वाना॒मुद॑गा॒दनी॑कं॒ चक्षु॑र्मि॒त्रस्य॒ वरु॑णस्या॒ग्नेः। आ-ऽप्रा॒ द्यावा॑पृथि॒वी अ॒न्तरि॑क्ष॒ꣳ सूर्य॑ आ॒त्मा जग॑तस्त॒स्थुष॑- (४७)

श्च॒। विश्वे॑ दे॒वा ऋ॑ता॒वृध॑ ऋ॒तुभि॑र्ह॒वन॒श्रुतः॑। जु॒षन्तां॒ युज्यं॒ पयः॑। विश्वे॑ देवाः शृणु॒तेमꣳ हव॑ं मे॒ ये अ॒न्तरि॑क्षे॒ य उप॒ द्यवि॒ ष्ठ। ये अ॑ग्निजि॒ह्वा उ॒त वा॒ यज॑त्रा आ॒सद्या॒स्मिन्ब॒र्हिषि॑ मादयध्वम्॥ (४८)

दे॒वा मनु॒ष्या॑ देवासु॒रा अ॑ब्रुवन्देवासु॒रास्तेषाँ॑ङ्गायत्री प्र॒जाप॑ति॒स्ता यत्राग्ने॒ गोभि॑श्त्रि॒यां मारु॒तन्देवां वसव्या॒ अग्ने॑ मारु॒तमिति॒ देवां वसव्या॒ देवाँः शर्मण्या॒स्त्वष्टां॑ ह॒तपु॑त्रो दे॒वा वै रा॑ज॒न्याँन्नवो॑नव॒श्चतु॑र्दश॥ [१४]

[दे॒वा मनु॒ष्याँः प्र॒जां प॒शून्देवां वसव्याः परिद॒ध्यादि॒दमस्म्य॒ष्टाच॑त्वारिꣳशत्॥48॥ दे॒वा मनु॒ष्यां मादयध्वम्॥]

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.

GitHub: http://stotrasamhita.github.io | http://github.com/stotrasamhita

Credits: http://stotrasamhita.github.io/about/